

**STARTAP LOYIHALARINING DAVLAT TOMONIDAN
QO‘LLAB-QUVVATLASHNING HUQUQIY ASOSLARI**

Ergashov Sherzod Abduxoliq o‘g‘li

***“UNIVERSITY OF MANAGEMENT AND FUTURE
TECHNOLOGIES”***

O‘zbek tilida qisqacha annotatsiya. Mazkur tezisda davlat va startaplar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, shuningdek, davlat tomonidan startap loyihalarni qo‘llab – quvvatlashning huquqiy asoslari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: startap loyihalar, startaplarning qo‘llab – quvvatlanishi, huquqiy asoslar, raqamli infratuzilma.

Ingliz tilida qisqacha annotatsiya. This thesis analyzes the relationship between the state and startups, as well as the legal framework for state support of startup projects.

Keywords: startup projects, startup support, legal framework, digital infrastructure.

Kirish

Bugungi kunda startaplarni davlat tomonidan qo‘llab - quvvatlashning huquqiy asoslari - bu iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi, innovatsiyalarni rivojlantirish va yangi biznes modellari yaratish jarayonlarini tartibga soluvchi, qo‘llab - quvvatlaydigan va rag‘batlantiradigan normativ - huquqiy hujjatlar va me‘yorlardir.

Startaplar o‘z faoliyatlarini boshlash va rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asosga, xususan, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlariga, yuridik vositalarga, va davlat tomonidan berilgan imtiyozlarga muhtojdirlar. Davlatning startaplarni qo‘llab-quvvatlashda tutgan roli va unga asoslanadigan huquqiy chora-tadbirlar mamlakatning iqtisodiy o‘rishiga va innovatsion rivojlanishiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta‘sir ko‘rsatadi. O‘zbekistonda ham davlat startaplarni qo‘llab-quvvatlashga alohida

e'tibor bermoqda, bunda huquqiy asoslar innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish, xususiy sektorni rag'batlantirish va iqtisodiyotni raqamlashtirish maqsadlariga xizmat qiladi. Bu bo'limda startaplarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning huquqiy asoslari va ular orqali yaratilgan imkoniyatlar batafsil tahlil qilinadi.

1. Huquqiy asoslarning zaruriyligi. Startaplarni qo'llab-quvvatlashning huquqiy asoslari mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va innovatsion faolligini rag'batlantirish uchun muhimdir. Huquqiy bazaning mavjudligi va rivojlanishi startaplarning faoliyatini tartibga solish, ular uchun xavfsiz va sharoitlarni yaratish, raqobatni oshirish va bozorni diversifikatsiya qilishga yordam beradi.

Startaplarning rivojlanishi uchun quyidagi huquqiy asoslar zarur:

raqamli iqtisodiyotning qonuniy tizimi: raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, startaplarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan maxsus huquqiy tizim yaratilishi kerak. Bunda texnologiyalar, intellektual mulk, shuningdek, raqamli xizmatlar va ma'lumotlarni boshqarish bilan bog'liq normativ-huquqiy asoslar katta o'rin tutadi.

startaplar uchun imtiyoz va rag'batlantirishlar berish: startaplarni qo'llab-quvvatlash uchun hukumat tomonidan taqdim etiladigan imtiyozlar va rag'batlantirish mexanizmlari, masalan, soliq imtiyozlari, kredit kafolatlari va subsidiya tizimi huquqiy jihatdan rasmiylashtirilishi kerak.

intellektual mulkni himoya qilish: startaplar ko'pincha yangi g'oyalar va texnologiyalarni ishlab chiqishadi. Ularning intellektual mulk huquqlarini himoya qilish muhim o'rin tutadi. O'zbekistonning **intellektual mulk to'g'risidagi qonunchiligi** yangi loyihalarni patentlash, mualliflik huquqlarini ro'yxatdan o'tkazish va boshqa intellektual mulk huquqlarini saqlash uchun huquqiy asos yaratadi;

intellektual mulk agentligi orqali startaplar o'z innovatsion ishlanmalari uchun patentlar olish, texnologiyalarni litsenziyalash va mualliflik huquqlarini himoya qilish imkoniyatiga ega.

2. Startaplarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati. O'zbekiston Respublikasi hukumati innovatsion startaplarni rivojlantirishga

qaratilgan bir qator qonuniy hujjatlar va davlat dasturlarini ishlab chiqdi. Bunday hujjatlar davlat tomonidan taqdim etiladigan imtiyozlar va rag'batlantirish mexanizmlarini belgilaydi va ularni tatbiq etish bo'yicha yuridik asoslarni taqdim etadi. O'zbekistonda startaplarni qo'llab-quvvatlashning huquqiy asoslari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

"O'zbekistonda innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish to'g'risida"gi qonun: Ushbu qonun davlatning startaplar uchun taqdim etadigan barcha moliyaviy va huquqiy qo'llab-quvvatlash tizimini tartibga soladi. Bu qonun doirasida startaplar uchun soliq imtiyozlari, grantlar va subvensiyalar belgilangan.

"Innovatsion iqtisodiyotga o'tishning strategik yo'li" (2021-2030 yillarga mo'ljallangan): Ushbu strategiya innovatsion biznesni rivojlantirish uchun hukumatning asosiy yo'nalishlarini belgilaydi. Startaplarni qo'llab-quvvatlash va raqamli iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish uchun bir qator huquqiy mexanizmlar ishlab chiqilgan. 2024-yilga kelib, O'zbekistonda innovatsion va raqamli iqtisodiyotga alohida e'tibor qaratilmoqda. Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan "Raqamli O'zbekiston" dasturi orqali startaplar uchun raqamli infratuzilma va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashni ko'zda tutuvchi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

"Startup inkubatorlari va akseleratorlar faoliyatini qo'llab-quvvatlash" qonuni: Bu qonun startaplarni inkubatsiya va akseleratsiya markazlarida qo'llab-quvvatlashni, shuningdek, davlat tomonidan belgilangan soliq va moliyaviy imtiyozlarni taqdim etishni ko'zda tutadi.

"Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga doir davlat dasturi": Raqamli iqtisodiyotga o'tish va raqamli startaplarni rivojlantirishga doir huquqiy asoslar hamda yuridik infrastrukturani ta'minlash bu dastur asosida amalga oshiriladi.

3. Soliq siyosati va startaplar uchun imtiyozlar. startaplarning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun davlat tomonidan soliq siyosati va imtiyozlar muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasi hukumati tomonidan startaplar uchun bir qator soliq imtiyozlari va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ishlab

chiqilgan. 2023-yilda startaplar uchun soliq imtiyozlari va afzalliklari taqdim etildi. Bu imtiyozlar tadbirkorlarni jalb qilish va innovatsion loyihalarni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, startaplar birinchi 5 yil davomida daromad solig'idan to'liq ozod qilinadi. Shuningdek, investitsiyalar uchun maxsus soliq imtiyozlari ham taqdim etiladi.

soliq imtiyozlari: innovatsion startaplar uchun o'zgartirilgan soliq siyosati, shu jumladan, biznesning boshlang'ich bosqichlarida foyda solig'i va boshqa turdagi soliq to'lovlaridan imtiyozlar taqdim etiladi. Bu imtiyozlar startaplarning o'z faoliyatlarini rivojlantirish uchun qo'shimcha resurslarga ega bo'lishini ta'minlaydi.

soliq xabardorlik va konsultatsiya xizmatlari: startaplarni soliq va huquqiy masalalarda to'g'ri yo'naltirish uchun davlat tomonidan xabardorlik va maslahat xizmatlari tashkil etilgan. Bu xizmatlar startapchilarga soliqlarni to'g'ri to'lash va huquqiy tizimdan to'g'ri foydalanishda yordam beradi.

grantlar va subsidiya tizimi: startaplarni boshlash uchun davlat tomonidan taqdim etilgan grantlar va subsidiyalar yuqori xatarli loyiha sifatida boshlanadigan innovatsion g'oyalarga kapital jalb qilishga yordam beradi.

patentlash va huquqiy himoya: O'zbekistonda startaplar o'z mahsulotlarini patentlash va intellektual mulkni huquqiy himoya qilish imkoniyatiga ega. Hukumat tomonidan joriy etilgan intellektual mulkni himoya qilish tizimi startaplarning g'oyalarini va mahsulotlarini tijoratlashtirishda ishonch hosil qilish imkoniyatini yaratadi.

copyright va trademarks: startaplar uchun raqamli xizmatlarni va mahsulotlarni himoya qilish uchun mualliflik huquqlari (copyright) va savdo belgilarini ro'yxatdan o'tkazishning yuridik mexanizmlari mavjud. Bu huquqiy vositalar startaplarning mahsulotlarini raqobatchilardan himoya qilishga yordam beradi.

texnologik inkubatorlar va innovatsion markazlar: davlat tomonidan yaratilgan texnologik inkubatorlar va innovatsion markazlar intellektual mulkni himoya qilish va startaplarni raqamli xizmatlar, mahsulotlar yaratishda qonuniy yordam ko'rsatishda muhim rol o'ynaydi.

investitsiyalar va xususiy sektorga ko'mak: O'zbekiston hukumati 2023-yilda startaplar uchun xususiy investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirishga qaratilgan yangi mexanizmlar ishlab chiqdi. Xususan, startaplarni investorlar bilan bog'lash uchun maxsus platformalar va akseleratorlar faoliyat ko'rsatmoqda.

Xulosa

Startup loyihalarining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi, ularning iqtisodiyotdagi roli va ahamiyati, shuningdek, davlatning huquqiy, iqtisodiy va ijtimoiy yondashuvlari orqali startaplarni rivojlantirishning asosiy jihatlari tahlil qilindi. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi va innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ayniqsa, startaplarni qo'llab-quvvatlashning dolzarbligi va ahamiyatini oshirdi. Davlatning ushbu sohadagi siyosati va huquqiy bazasining kuchaytirilishi startaplarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga xizmat qiladi. Startaplar, o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyotida yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqarish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Davlat tomonidan taqdim etilgan soliq imtiyozlari, grantlar, subsidiya tizimlari va boshqa rag'batlantirish mexanizmlari startaplarning muvaffaqiyatli rivojlanishiga yordam beradi. Shu bilan birga, innovatsion ekotizimni shakllantirishda startaplar uchun huquqiy himoya, intellektual mulkni himoya qilish va raqamli transformatsiya sohasidagi imkoniyatlar muhim o'rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING 2018-YIL 3-IYULDAGI "O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDAGI" PQ-3832-SONLI QARORI.
2. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOT: RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI RAQAMLI IQTISODIYOT

VAZIRLIGI. - TOSHKENT, 2022.(RAQAMLI IQTISODIYOT VAZIRLIGI, 2022).

3. MOLIYAVIY QO'LLAB - QUVVATLASH VA STARTAPLAR UCHUN RISK KAPITALI BOZORI. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIYOT VA MOLIYA VAZIRLIGI, 2023.(IQTISODIYOT VA MOLIYA VAZIRLIGI, 2021)

4. O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI VA STARTAPLARNI RIVOJLANTIRISH: XUSUSIYATLARI VA ISTIQBOLLARI.SH. T. SHAMSUTDINOV. - TOSHKENT, 2021.(SHAMSUTDINOV, 2021).

5. STARTAPLAR VA INNOVATSIYALAR: IQTISODIY TAHLIL VA GLOBAL TAJRIBALAR. XALQARO IQTISODIY TAHLILCHI MARKAZI. - TOSHKENT, 2023.(XALQARO IQTISODIY TAHLIL MARKAZI, 2024)